

הוזהרו בית הדין שלא יסגירוהו להשתעבד בו.⁽¹⁾

ושאלינן: היכי דמי, אי בשיחררו כבר, ובא להשתעבד בו, אמאי קרי ליה קרא "עבד"?⁽²⁾

אמר [פירש] רב נחמן בר יצחק: כגון, דכתב ליה, בגט שחרורו: "לכשאקח אותך,⁽³⁾ הרי עצמך קנוי לך מעכשיו"⁽⁴⁾, כלומר: מוסר הוא ביד עבדו של חברו, גט שחרור, ואומר לו: השחרור יחול כאשר תהיה קנוי לי, ואז תועיל לך נתינת הגט שנעשית עכשיו.

להו: אדם מקנה דבר שלא בא ביאה גמורה⁽²⁴⁾ לעולם, ומפרש לה ואזיל:

א. רבי אליעזר בן יעקב סובר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ביאה גמורה, הא דאמרן [מה שהזכרנו] לעיל: דבריו קיימין אף אם לא הביאו שלישי.

ב. רבי נמי, סבירא ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, דתניא כברייתא.

א-ג "לא תסגיר עבד אל אדוניו, אשר ינצל אליך מעם אדוניו" [דברים כג טז], רבי אומר: בלוקח עבד על מנת לשחררו, הכתוב הזה מדבר, שאם בא לבית דין להנצל מן הלוקח,

2. רש"י. ואין הלוקח קרוי "אדוניו". וגם מילתא דפשיטא הוא שאסור לישראל להשתעבד בישראל [עבד משוחרר] חבירו — רש"י ותפארת יעקב [גיטין מה א].

3. דוקא בלשון זו מועיל השחרור בשעה שיכנס העבד לרשותו, אבל אינו יכול לשחרר אותו עכשיו, כי עדיין הוא ברשות רבו הראשון, ואין אדם משחרר עבדו של חבירו — ריטב"א.

4. א. משמע דלמאן דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, מכל מקום צריך הוא לומר "מעכשיו". וקשה, דלקמן באומר לאשה "הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר" כו' אמר רבי מאיר דמקודשת ולא קתני דבעי למימר "מעכשיו"!

ועוד קשה מסברא, דהא למאן דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, מהני קניין בדבר שלא בא לעולם, כמו בדבר שבא לעולם, ובדבר שבא לעולם אין צריך שיאמר מעכשיו.

והנה יש חילוק בין קנין כסף לקנין שטר, דבכסף אף אם נתאכלו המעות מקודשת היא, ואילו בקנין שטר, אם נקרע השטר קודם זמן

כשיבואו כל דהו לעולם יראו לקנין, אבל שחת או אגם לא יראו לתרומה עד הבאת שלישי. וראה עוד במהרי"ט ובתוספות יבמות צג. [וברשב"א: שרבי מאיר ורבי אליעזר נחלקו בסברות הפוכות].

ג. כתב הר"ן: ויש מי שאומר דכשאמרו בלשון אמרו דבר אחד אפשר דהוי הלכתא כוותייהו, אבל היא דאמרינן רבי פלוני ורבי פלוני כולהו סבירא להו כי הכא, הויא "שיטה" שהיא קבלה ביד הגאונים דלית הלכתא כחד מינייהו.

וראה בראשונים שכתבו דלית הלכתא כרבי אליעזר בן יעקב כיון שאביי העמיד את דבריו ב"שיטה" [כי הם גרסו: כולהו סבירא להו] אבל תוספות הביאו ראייה מיבמות צג דלית הלכתא כוותייהו [כי הם גרסו: אמרו דבר אחד].

24. רש"י. שהרי לרבי אליעזר בן יעקב צריך שהתבואה תתחיל לצמוח ושהעובר יהיה כבר בעולם.

1. מהר"ם גיטין מה א. וראה במאירי.

והרי בשעת נתינת הגט, אין העבד שלו, ואינו "בידו", ואף על פי כן, סובר רבי שהעבד משתחרר, כאשר יבא העבד לרשות הלוקח, הרי שרבי סובר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.⁽⁵⁾

ג. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ד. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ה. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ו. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ז. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ח. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ט. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

י. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

יא. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

יב. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

יג. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

יד. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

טו. רבי מאיר נמי סבירא ליה: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ב. אחד מלשונות של נדר הוא האומר: "קונם יהיה דבר פלוני", ומשמעות לשון זו הוא כאומר: "דבר פלוני יהיה אסור כמו הקדש".

ג. אשה שנדרה נדר, יש נדרים שבעלה יכול להפר ולבטל אותם.

ד. "מעשה ידיה" של אשה, הרי הם של בעלה, ושיעור נתנו חכמים לדבר, כמה מחוייבת לעשות לו.

דתניא בברייתא: אשה שאמרה לבעלה: "קונם שאני עושה, לפיך" כלומר, "מעשה ידי" יהיו אסורים על פיך [שלא תאכלנו] כמו הקדש, **אין** הבעל צריך להפר את הנדר, כי היות והאשה משועבדת לבעלה, לעשות עבורו מלאכה, אין הנדר חל, כי אין אדם יכול לאסור על חברו, דבר ששייך לחבירו, או משועבד לו.

רבי עקיבא אומר: צריך הוא שיפר את נדרה, כי, **שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו**, כלומר, שמא תעשה יותר מן השיעור שמחוייבת היא לעשות לבעלה, ואז ה"מותר" שייך לה, ויכולה היא לאסור אותו על בעלה. (7)(8)

רבי יוחנן הסנדלר אומר: אינה מקודשת, כי הוא סובר: אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

רבי יהודה הנשיא אומר: מדין תורה מקודשת היא, ומה טעם אמרו חכמים: האומר לאשה: "הרי את מקודשת לי לאחר שימות בעליך", או: "לאחר שתמות אחותיך", אינה מקודשת, משום איבה של בעלה, ואיבה של אחותה, שלא יאמרו: מצפה היא שנמות.

ושאלינן: אמאי לא מנה אביי אלא שלשה רבי אליעזר בן יעקב, רבי ורבי מאיר, ונחשוב [נמנה] נמו את רבי יהודה הנשיא שסובר בברייתא זו אדם מקנה דבר שלא בא לעולם!?

ומשנינן: היינו רבי, היינו רבי יהודה הנשיא, כלומר רבי הוא רבי יהודה הנשיא, ואין כאן שנים אלא אחד.

ושאלינן: ונחשוב ונמנה נמו, את רבי עקיבא בכלל הסוברים: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם!?

א. כשם שאדם יכול לנדור ולאסור דבר על עצמו, כך יכול הוא לאסור על אחרים ובלבד שיהיה הדבר הנאסר שייך לנדור.

הדבר כאילו לא באו לעולם.

אם כן, "שמא תעדיף עליו יתר מן הראוי לו", היינו, באופן שתדחוק את עצמה לכך.

8. ואף שאין הבעל יכול להפר את כל נדרי אשתו, ורק נדרים שיש בהם "עינוי נפש" לאשה, או שהנדר פוגע בו ונחשב "דברים שבינו לבינה", מכל מקום נדר זה נחשב כדברים שבינו לבינה, כי הרי אי אפשר לו לצמצם את הנאתו ממעשה ידיה רק במה שמגיע לו, ושמא יכשל

7. בכתובות סו א נתבאר שתנא קמא ורבי עקיבא לא נחלקו אלא ב"העדפה שעל ידי הדחק", כלומר שעשתה האשה מאמץ מיוחד ודחקה את עצמה לעשות יותר ממה שהטילו עליה חכמים, אבל אם אשה זריזה היא והעדיפה על חובתה בלא שדחקה את עצמה, לכולי עלמא המותר של בעלה.

הרי, שרבי עקיבא סובר: יכול אדם לאסור בנדר, אף "דבר שלא בא לעולם", שהרי בשעת הנדר, עדיין לא באו מעשה ידיה לעולם, ולמרות זאת, הנדר חל.

ודחינן: אין כאן "דבר שלא בא לעולם" כי הרי איתמר עלה [נאמר על דברי ברייתא זו]: אמר רב הונא בריה דרב יהושע: ברייתא זו עוסקת באשה האומרת: (9) "יקדשו ידי לעושיהם" כלומר, "הידיים שלי יהיו מקודשות לקדוש ברוך הוא שבראם".

והרי הידיים איתנהו [ישנם] בעולם, וחל עליהן הנדר להקדישן, וממילא, נאסרים עליו מעשה ידיה שבאים מכח הידיים המקודשות. (10)

מתניתין:

האומר לאשה: "הרי את מקודשת לי על מנת

שאדבר עליך לשלטון" [שאני אדבר לצרכך עם השליט].

וכן האומר לאשה: "הרי את מקודשת לי על מנת שאעשה עמך [שאעבוד אצלך] כפועל בפעולת יום אחד". (11)

אם דבר עליה לשלטון [במקרה הראשון], (12) ועשה עמה כפועל [במקרה השני], הרי זו מקודשת, (13) ואם לאו אינה מקודשת.

גמרא:

אמר ריש לקיש: "מקודשת" ששנינו, והוא שנתן לה שוה פרוטה, לשם קידושין, בנתינת שוה פרוטה, וקידש אותה באותה פרוטה, אלא שעשה תנאי בקידושין, שתהיה מקודשת לו אם ידבר עליה לשלטון, או אם יעשה עמה כפועל.

ובמה שהביא ב"תורת אבירים" אות כז.

12. והוא שדיבורו הועיל לה, כי אם לא כן, הרי הוא כאילו לא עשה מאומה — ריטב"א בשם הרמב"ם. ובמהרי"ט כתב שהרא"ש חולק על הרמב"ם וסובר שהיות ודיבר עם השלטון כדרך המדברים, נתקיים התנאי ואינה יכולה לומר: אילו היה מדבר כך וכך היה מועיל, וראה ציון 352 על הריטב"א וב"תורת אבירים" אות כז.

13. אם תאמר, פשיטא, ומאי קא משמע לן שמקודשת היא אם נתקיים תנאו!?

יש לומר: הא קא משמע לן דמקודשת כיון שדבר עליה לשלטון ועשה עמה כפועל, ואינה יכולה לומר לדברים הללו ולמלאכה זו לא הייתי חפצה — רא"ש. וברש"י כתב דקא משמע לן, ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, כדלקמן בסוף הסוגיא.

כמה שנאסר עליו, אם כן, מחוייב הוא לפרוש אף משאר מעשה ידיה, ונמצא נדר זה בכלל דברים שבינו לבניה — תוספות. וראה עוד בריטב"א ובתוספות ביבמות צג א ד"ה רבי עקיבא וב"אילת השחר".

9. לאו דוקא באומרת ממש, אלא נעשה כאומרת כיון שהזכירה את הידיים — ר"ן נדרים [טז ב] ונמוקי יוסף [שם פה א]

10. והרי זה כמקדיש דקל לפירותיו, שהפירות נאסרים, אף על פי שאינם בעולם בשעת הנדר — תוספות. וראה עוד בתוספות נדרים פה ב.

11. רש"י. וב"פני יהושע" ד"ה ובשכר כתב שרש"י התכוון לאפוקי פעולה של רגע אחד, כי דווקא בפעולה ממושכת שייך נידון הסוגיא דלקמן, ראה שם, ב"מחנה אפרים" שכירות יד

כי אינו מקדש אותה בחוב שנתחייב לה בעבר, אלא, הרי הוא כנותן לה עכשיו, את הפעולה, והיות שעל פעולה זו משלמים לפחות פרוטה, הרי הוא כנותן לה פרוטה. והשתא תיקשי: מדוע אמר ריש לקיש, שאינה מתקדשת בפעולה שעושה עבורה, וצריך לתת לה עוד שוה פרוטה, הרי כברייא מבואר שאפשר לקדש בעשיית פעולה!?

וכי תימא [ואם תאמר]: **הכי נמי**, גם הברייא מדברת בדיהב לה [שנתן לה] שוה פרוטה.

והרי זה אי אפשר לומר דהא "הרי את מקודשת לי בשכר שארכיבך" קאמר. (15)

ועוד, הרי **תניא** בברייא: אמרה לו האשה: **"שב עמי בצוותא**, כדי שלא אהיה בודדת, **ואקדש לך**" או שאמר לו: **"שחוק [שחק] לפני**" או: **"רקוד לפני**" או **"עשה לי כדימוס"** [בנין] (16) **הזה ואקדש לך**", והוא עשה כמו שהיא ביקשה ואמר לה: "הרי את מקודשת לי בפעולה זו". (17)

ומתמהינן: וכי אטו אם אמר לה: "הרי את מקודשת לי בשכר שאדבר עליך לשלטון" או "בשכר שאעשה עמך כפועל", **לא** מקודשת היא!?

והרי כדי שתהיה מקודשת, אין צורך שיתן לה דוקא כסף, וגם אם עשה עבורה פעולה, שמשלמים עליה לפחות פרוטה, אזי מקודשת היא בזה, כאילו נתן לה פרוטה.

המקדש אשה במלוה שהלוה לה או בחוב שהיא חייבת לו, אינה מקודשת

והא **תניא** בברייא: האומר לאשה: "הרי את מקודשת לי בשכר שאת חייבת לי, על מה שהרכבתי אותך על החמור" או: "בשכר שהושבתי אותך בקרון" או: "בשכר שהושבתי אותך בספינה" אינה מקודשת, כי כבר התחייבה לשלם לו עבור מה שעשה עבורה, והרי זה כמלוה שאין מקדשים בו.

אבל אם אמר לה: "הרי את מקודשת לי בשכר שארכיב אותך על החמור" או: "שאושיב אותך בקרון" או: "שאושיב אותך בספינה" ואכן, הרכיב או הושיב אותה, הרי זו מקודשת. (14)

14. מה שאמר בשכר שארכיבך ובשכר שאושיבך אינם אלא כ"שידוכים", שאמר כן כדי שתתוצה להתקדש לו בכך, ואחר שעשה כמו שאמר צריך הוא לומר לה הרי את מקודשת לי בשכר שעשיתי כך וכך, כי לא שייך שיאמר אדם לאשה הרי את מקודשת לי בסלע שאתן לך מחר, ובעינין שתהיה הנתינה בשעת האמירה – תוספות רי"ד מח ב, סג א, וראה בהערה 17.

15. הגמרא היתה יכולה להוכיח, שלא מדובר שנתן לה שוה פרוטה, מן הרישא, כי אם נתן לה שוה פרוטה, אין חילוק בין אמר לה: "בשכר

16. שורה של אבנים או בגובה או בעובי היא "דימוס" – רש"י סוטה מד א, סנהדרין מח א.

17. ומיירי שאמר לה: "הרי את מקודשת לי

17. ומיירי שאמר לה: "הרי את מקודשת לי

נחלקו תנאים בגדר חיוב התשלום על שכירות, יש אומרים: "ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף", כלומר, כאשר עושה הפועל מלאכה, כל שוה פרוטה ופרוטה, כשנגמרה, (18) נתחייב בה בעל המלאכה לפועל, בשכירות עשיית המלאכה.

ויש אומרים: "אינה לשכירות אלא לבסוף" כלומר חיוב תשלום השכירות, אינו חל אלא כאשר הפועל מסיים את המלאכה, (19)

זמן התשלום, אליבא דכולי עלמא הוא כאשר סיים הפועל את המלאכה, (20) לפיכך, למאן דאמר: ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, נמצא שהשכירות הפכה לחוב, לפני שהפועל סיים את המלאכה, (21) , והמקדש בשכירות הרי הוא כ"מקדש במלוה".

שמין [מעריכין] את ערך הפעולה שעשה עבורה, **אם יש בו שוה פרוטה**, כלומר, אם אנשים משלמים לפחות פרוטה, כדי שיעשו עבורם פעולה זו, **מקודשת היא ואם לאו אינה מקודשת**, ותיקשי לריש לקיש! ?

וכי תימא: הכי נמו בדיהב לה שוה פרוטה [ואם תאמר: גם כאן מדובר שנתן לה שוה פרוטה], מלבד הפעולה שעשה כרצונה.

והא "שמין אותו" קאמר התנא, משמע, שבשכר הפעולה עצמו הוא מקדש אותה, לפיכך, צריך להעריך כמה שוה הפעולה, כי אם נתן לה שוה פרוטה, והפעולה אינה אלא תנאי, מאי נפקא מינה כמה היא שוה! ?

אם כן, ברייתות אלו, **תיובתא דריש לקיש** הן! ?

בשעת גמר מלאכתו, ועדיין לא נהפכה פרוטה זו למלוה, אם כן, אמאי אינה מקודשת בפרוטה זו, כמו למאן דאמר אינה לשכירות אלא לבסוף [בכל השכירות]! ?

יש לומר: אין החיוב לשלם חל בשעת גמר הפעולה, אלא בשעה שמביאה לבעליה, ואז, כבר הפכה גם הפרוטה האחרונה למלוה למאן דאמר ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף — תוספות רי"ד מח א.

וקשה, בשלמא לעיל מדובר בפועל שמתקן כלי עבור בעליו, ושייך לומר שחיוב התשלום הוא בשעה שמוסר את הכלי המתוקן לבעליו, אבל הכא, כגון בשכר שארכיכך על החמור, הרי מיד כשנגמרה הרכיבה אינה מחוסרת עוד מעשה נתינה לידה, והדרא קושיא לדוכתא — רבי עקיבא איגר שם.

ובתוספות רי"ד הזקן כתב שהחלק האחרון של השכירות [כגון, כשמתקן כלי — ההכאה

בצוות שאעשה לך" — תוספות ר"י הזקן, ראה לעיל הערה 14 דברי תוספות רי"ד.

18. רש"י מח א ד"ה אלא במקדש ותוספות רי"ד שם. וראה בגיטין יב ב.

19. בפשוטו, מיד כאשר מסיים את מלאכתו, חל על השוכר חיוב לשלם את שכירותו, ובתוספות רי"ד מח א כתב [לענין פועל שמתקן כלי עבור בעליו] שאין החיוב חל אלא כשהפועל מביא לשוכר את הכלי המתוקן.

20. תוספות לעיל דף מח על פי הגמרא בבבא מציעא סה א.

21. ואם תאמר, הרי בכל פרוטה ופרוטה כשנסתיימה מלאכתה, חל על השוכר חיוב תשלום, ונמצא שחיוב פרוטה האחרונה חל

דאמר: אינה לשכירות אלא לבסוף, הרי היתה המשנה מתפרשת כפשוטה.⁽²³⁾

אמר [יתרין] **רבא**: **מתניתין** עצמה קשיתה [היתה קשה] לריש לקיש, **כי מאי איריא** [מה ראה התנא] **דתני**: **על מנת** שאדבר עליך, שהוא לשון תנאי, **ניתני**: התקדשי לי **בשכר** שאדבר עליך! ?

אלא, **שמעת מינה** בנותן לה מעות ומקדש אותה על תנאי, **כי כל מקום דתני "על מנת"** **היבא דיהב לה** שוה פרוטה הוא.

מתניתין:

האומר לאשה: "הרי את מקודשת לי על **מנת שירצה אבא** שלי את הקידושין האלו", אם **רצה האב** הרי היא **מקודשת**, ואם **לאו אינה מקודשת**.

מת האב, הרי זו **מקודשת**.

מת הבן, בלא בניס ויש לו אחים, **מלמדו** את **האב** לומר **שאינו רוצה**, כדי לעקור את הקידושין למפרע, ולא תהיה האשה זקוקה להתייבם לאחיו של הבן. כולה מתניתין מפרש לה בגמרא.

למאן דאמר: אינה לשכירות אלא לבסוף, חלות חיוב התשלומים הוא בשעת השלמת המלאכה, והמקדש בשכירות, "נותן לה את המלאכה" ואינו כמקדש במלוה.⁽²²⁾

אמר [יתרין] **לך ריש לקיש**: **האי תנא ברא** [של הברייתא] **סבר**: **"אינה לשכירות אלא לבסוף"**, וכאשר מסתיימת הפעולה, חל חיוב התשלומין, ואז גם הקידושין חלים, ואין כאן קידושין במלוה, כי מקדש הוא אותה ב"נתנת הפעולה".

ותנא דידן [של המשנה] **סבר**: **"ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף"**, ונמצא שכבר מעיקרא נתחייבה בתשלומין, וכאשר נסתיימה הפעולה והגיע זמן התשלום הרי הוא מקדש אותה ב"חוב" ולא ב"פעולה", על כן אינה מקודשת בשכירות הפעולה.

לפיכך, אמר ריש לקיש: אינה מקודשת אלא אם נתן לה שוה פרוטה, ובה חלים הקידושין, והפעולה אינה אלא תנאי לחלות הקידושין.

ושאלינן: **ומאי דחקה דריש לקיש** [מה דחק את ריש לקיש], **לאוקמיה למתניתין בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף**, **ובדיהב לה** שוה פרוטה, כי, אם היה מפרש את המשנה כמאן

בציון 359 על הרשב"א ובחזון איש נח ה.

23. ועוד, מה הביא את ריש לקיש להמציא פלוגתא חדשה, שלא מצאנוה מפורשת בשום משנה או ברייתא! ?

ואין לומר: ריש לקיש עצמו סובר ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, לפיכך, דחק את המשנה כדעתו, כי אם לא מצאנו שום תנא שיאמר להדיא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף,

האחרונה במכוש] אינה שוה פרוטה, לפיכך הרי הוא מקדש במלוה, היות שבא לקדשה בפרוטות הראשונות שכבר הפכו למלוה.

ולפי זה, אם אכן יהיה "מכוש אחרון" שוה פרוטה הרי היא מקודשת — פרישה סימן כח וראה בט"ז שם סעיף קטן כז. [וב"תורת אבירים" אות לא הרחיב בענין זה.]

22. קובץ שיעורים בבא קמא אות קמד, וראה

גמרא:

"על מנת שישתוק אבא", כשישמע, ולא ימחה ויתנגד לקידושיי.

וכך תתפרש משנתינו: אם רצה האב, כלומר, שתק בשעת שמיעתו ולא מחה, הרי זו מקודשת, ואם לא רצה האב, כלומר שמחה ואמר: "איני רוצה בקידושי בני" אינה מקודשת.

ואם מת האב קודם ששמע על קידושי בנו, הרי זו מקודשת, שהרי לא התנגד לקידושי בנו.⁽¹⁾

גם כך, אי אפשר לומר, כי **אימא סיפא** דמתניתין: **מת הבן, מלמדן את האב לומר שאינו רוצה**, משמע, שהאב שמע, ושתק,⁽²⁾ ואנו מלמדן אותו שיאמר "איני רוצה" ו**אמאי** מהניא מחאתו, **והא שתיק בשעת שמיעה**, ושוב אין מחאתו יכולה להועיל! ?

ושאלין: **מאי משמעות התנאי "על מנת שירצה אבא"?**

אילימא [אם נאמר]: "על מנת שירצה אבא" היינו **עד דאמר אבא בפיו**: "אין" כלומר, רוצה אני בקידושיך אלו.⁽²⁴⁾

כך אי אפשר לומר, כי **אימא מציעתא** [נלמד את הבבא האמצעית של המשנה]: **מת האב, הרי זו מקודשת**, ואם הקידושיך תלויים בכך שיאמר האב "אין", איך מקודשת היא, **והא לא אמר "אין" קודם שמת**.⁽²⁵⁾

אלא יש לפרש:

ב-ג "על מנת שירצה אבא", שאמר הבן, משמע:

כן, מאי איריא מת אפילו חי נמי, כיון שכבר נתקיים התנאי, והיינו רישא, רצה האב מקודשת. וכיון דמיירי באופן שלא אמר האב "אין", אם כן, בודאי אינה מקודשת, שהרי לא נתקיים התנאי, ואין סופו להתקיים — ר"ן.

1. ואם תאמר: מאחר שמת קודם השמיעה, היאך היא מקודשת, שמא אם היה שומע היה מוחה?! ?

יש לומר: יש לנו לדון את דעתו שמשמא לא היה מוחה — תוספות. משמע, שתוספות סוברים שהתנאי היה על רצונו של האב — שאינו מתנגד, ומחאתו, הוכחה היא לרצונו, כי אם היו תוספות מפרשים את התנאי על מחאה בפועל [וכמו שמשמע בר"ן] אם כן, לא קשיא מידי, שהרי סוף סוף לא מחה האב.

2. בתוספות הרא"ש כתב: הכא משמע ליה דאיירי בכל עניין, אפילו לאחר שמיעה, וראה

בעל כרחינו צריכים אנו לומר אינה לשכירות אלא לבסוף, ולא נמציא מחלוקת חדשה בין התנאים — על פי ריטב"א.

24. ולפיכך, אמר האב: "אין" הרי היא מקודשת ודאי, כי נתקיים התנאי, ואינו יכול לחזור בו ולמחות, אבל אם לא אמר האב: "אין" אינה מקודשת, כלומר, אינה ודאי מקודשת, עד שיתרצה האב — ר"ן. וכי אפילו אם מחה האב מתחילה, ושוב חזר בו ונתרצה, מקודשת היא בודאי, היות ונתקיים התנאי, נמצא, שכל עוד שהאב חי הרי היא "ספק מקודשת" שמא יאמר האב "אין" ויתקיים התנאי, והרי היא מקודשת למפרע — שם על פי התוספתא. ובריטב"א כתב דאם מחה האב אינו יכול לחזור ולומר הן, ראה ב"אור שמח" [אישות ז א ד"ה עוד] ביאור שיטתו.

25. וליכא לאוקמא כגון שאמר "אין", כיון דאם